

АТРАКТИВНІСТЬ «ЕКОЛОГІЧНОГО» В ЕКСПЕРИМЕНТАХ СУЧАСНОЇ ВЕСТІМЕНТАРНОЇ МОДИ: ДИСКУРСИВНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

ID ORCID 0000-0002-4537-8766

Вікторія БУДЯК

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ
ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

ID ORCID 0000-0002-3081-0229

Тетяна ЄРМАКОВА

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ
ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

ID ORCID 0000-0002-3666-0604

Марина ТОКАР

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ
ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

У статті розглядається проблематика екологічного дизайну та його роль у моді. Екомодя – відносно нове поняття у світі моди, яке визначає предмети гардеробу, виготовлені з екологічної речовини, вирощеної без використання шкідливих хімікатів і добрив. Етикетки «100 % Natural», «eco-friendly», «green» привертають увагу покупців, які піклуються про своє здоров'я і не бажають брати участь у забрудненні планети. На підставі цього у статті стверджується, що актуальність питання пов'язана з низкою факторів, серед яких: захист та збереження навколишнього середовища; використання натуральних матеріалів і природних барвників; безвідходне виробництво; обмежене споживання та мінімалізація гардеробу. Визначено поняття вестіментарної моди та його взаємозв'язок з екологічним дизайном. Відображено актуальність екодизайну у світовій індустрії моди, а саме на прикладах вестіментарної моди. Аналіз роботи провідних дизайнерів і брендів виявив, що дизайнери починають створювати окремі «екоколекції». Моделі в таких колекціях виготовляються з нефарбованих та необроблених натуральних тканин і матеріалів, де навіть гудзики, застібки, гачки – все з природних матеріалів (кістка, перламутр, метал, дерево). Наведено «свідомі» методи у проектуванні колекцій одягу зарубіжних і українських дизайнерів. Означено різницю між швидкою та сталою модою, окреслено основні ознаки останньої та зазначено основні підходи до реалізації екологічного дизайну. Визначено тканини та матеріали, які найбільше відповідають концепції екодизайну та користуються попитом у сучасних дизайнерів моди. У статті окреслено питання екомоді як перспективного напрямку підвищення безпеки і якості життя людей, порятунку планети від екологічної катастрофи та зростання якості управління на підприємствах легкої промисловості.

Ключові слова: екологія, дизайн, індустрія моди, вестіментарна мода, аксесуари, гардероб

ВСТУП

Стурбованість суспільства проблемами екології та збереження екосистеми стала однією з причин формування нової концепції в дизайні, яка, зокрема, радикально переглядає засоби, методи й цінності дизайну одягу. Така концепція передбачає реалізацію дизайнерського проекту в реаліях культурного контексту з урахуванням екологічних факторів.

Екологічна мода має велике значення в сучасному світі як для виробників, споживачів, так і щодо позитивного впливу на навколишнє середовище. Екологічний дизайн (екодизайн) – це

напрямок у дизайні, що приділяє ключову увагу збереженню навколишнього середовища протягом усього життєвого циклу виробу. У розрахунок беруться в комплексі всі сторони створення, використання та утилізації виробів. Науковці С. Ван дер Рін та С. Ковен визначають екологічний дизайн як «будь-яку форму дизайну, що зводить до мінімуму екологічно руйнівні впливи за рахунок інтеграції себе з процесами живої природи» [12]. Науковиця Н. В. Чупріна формулює більш розширене визначення екомоді: «...це предмети одягу й аксесуарів, виконані з натуральних, екологічно якісних матеріалів, виготовлених за допомогою спеціальних

нетоксичних технологій та індивідуальної, часто ручної, обробки... сировиною для створення таких матеріалів є, як правило, органічні речовини й об'єкти навколишнього світу» [9].

У дисертаційному дослідженні «Дизайн екологічного одягу: генеза, концепції, новації» А. Ю. Гахова розглядає дизайн одягу з точки зору його місця і ролі у системі загальних екологічних заходів. Дослідниця визначає основні групи архетипів екологічного одягу, виявляє основні функції дизайну екоодягу: естетична, ергономічна, економічно-соціальна, функція збереження природних ресурсів, комплексна та послідовна функція, інноваційна, функції екологічної відповідальності та екологічної свідомості [2]. У більшості наукових робіт екологічний дизайн розглядається через призму порівняльного аналізу, наприклад дослідниці й науковиці З. Тканко та О. Тканко у своїй розвідці [7] порівнюють і аналізують роботи відомих світових брендів, що працюють у напрямі екологічного дизайну, це дає змогу визначити актуальні тканини та матеріали, характерні для екомоди, а також технології, якими користуються відомі дизайнери.

Автори даного дослідження ставлять за мету визначити тенденції розвитку екологічного дизайну в дискурсі актуалізації сучасної вестиментарної моди, а також охарактеризувати відповідні матеріали та засоби їх реалізації в дизайн-об'єктах.

ВЕСТИМЕНТАРНИЙ КОД МОДИ І СУЧАСНА ЕКОЛОГІЯ ТЕКСТИЛЬНОЇ ІНДУСТРІЇ

Сучасна розмовна мова перенасичена термінами, які безпосередньо пов'язані з вестиментарною сферою, тобто зі сферою, що стосується одягу. І те, що вчора мало лише прямий зв'язок з носінням сукні, сьогодні вийшло за зазначені межі та отримало новий зміст. Поняття «мода» має відношення не тільки до того, що людина на себе одягає, а й до способу життя людини. Отже, як дефініція має в культурологічному значенні досить широкі межі. Відповідно, моду заведено розглядати як зміну форм, зокрема, у вестиментарній площині, яка походить від природного прагнення людей до оновлення в житті, тобто пов'язана з мінливими потребами, естетичними смаками та розвитком суспільства в цілому.

Поняття «вестиментарний код» стосовно до моди в термінологічний апарат ввів Ролан Барт, котрий розглядав моду як знакову систему, що визначає особливості культури та соціальної системи другої половини ХХ ст. [10]. На переконання науковця, мода формує умовну мову та коди, які є елементами системи. Іншими словами, Ролан Барт розглядав моду як набір знаків, що складаються як синтез «значення» та «означеного». Тому мода функціонує як знаково-ціннісна (або оцінна) система. Одяг набуває конотаційного значення,

він входить у простір масмедіа і перекладає візуальні образи на мову слів-символів і соціальних установок. Значення (конотація) входить у знакову систему моди та акумулює у собі головні семіотичні характеристики: означене, значення і референт (матеріальний носій значення), які відбивають і підтримують логіку та риторику знаку [3; 7].

Моду поділяють на види та класи, завдяки чому вона є конотативною реалізацією міфу. Р. Барт зробив припущення, що вестиментарний код складається з трьох основних систем: одягу-образу (фото чи малюнок), одягу-опису (текст) та реального одягу. Перша і третя системи денотативні (передача візуального образу), друга – конотативна, оскільки перебуває «між речами і словами», вона знаходить зв'язок між модою, одягом та соціумом. У конотативній системі одягу означене сполучає у собі об'єкт (річ), супорт (частину речі) і варіант (деталі речі, що зумовлює зміну моди). Вестиментарна матриця виявляє динаміку моди та ступінь її впливу на суспільство. Усі три елементи матриці пов'язані процесом «випромінювання сенсу»: мода прагне «просвічувати змістом інертні матеріали» [8]. За допомогою вестиментарної матриці, яка поєднує конотації одягу (ошатність, елегантність, відкритість-закритість) і проектує «опис» одягу на його «образ», вибудовуючи цим знакову систему, реалізується семіотичне і філософське розуміння моди.

Р. Барт ввів поняття «вестиментарний код», щоби пояснити символічність і знаковість одягових речей, продемонструвати змінність їх станів і змістів. Сучасна мода стала більш акцентованою в цьому контексті, а її знаковість дедалі більше орієнтована на «сталість» і екологічність. Протягом останніх десятиліть знаковості набули не окремі речі з відміткою «еко», які престижно мати в гардеробі модника, а цілісні ансамблі «еко», які включають і головні убори, і взуття, і аксесуари, тобто «поліфонію вестиментарних кодів», поєднаних в одному образі [11].

Таким чином, модна індустрія кардинально змінює свій імідж. Цьому сприяло оприлюднення дослідниками «жахливих даних» про глобальні витрати і шкоду довкіллю від модного виробництва. Група вчених з Фінляндії, Швеції, Великої Британії, США та Австралії провела дослідження, з якого випливає, що так звана fast fashion («швидка мода», за якої виробники оновлюють колекції декілька разів на рік, але роблять одяг з дешевших матеріалів) є однією з найважливіших загроз навколишньому середовищу. За рівнем викидів CO₂ в атмосферу текстильна індустрія перебуває на другому місці після авіації: на текстильну індустрію припадає близько 10% таких викидів, що відповідає більш ніж 1,7 млрд т CO₂ на рік. За підрахунками вчених, виробництво одягу споживає 1,5 трлн т води і генерує більше 92 млн т відходів щорічно. Одягу нині виробляється майже удвічі більше, ніж у 2000 р., близько 62 млн т одягу та іншої текстильної продукції на рік, а до 2030 р. цей показник може досягти 102 млн т. За даними авторів дослідження,

одним з лідерів fast fashion у Європі стала Велика Британія: британці в середньому купують 26,7 кг одягу на рік, водночас німці – 16,7 кг, данці, шведи, норвежці та фінни – від 13 до 16 кг, італійці – 14,5 кг. А, наприклад, для того щоб отримати 1 кг бавовни, потрібно 20 тис. л води. Виробництво однієї футболки коштує природі 2,2 тис. л води. Сучасне фарбування та опорядження тканин для одягу є другим найбільшим джерелом забруднення прісної води після сільського господарства [1].

На виробництво поліестеру та інших синтетичних волокон використовується 70 млн барелів нафти щорічно. А за даними Програми ООН з довкілля, викиди вуглекислого газу підприємствами текстильної промисловості у всьому світі сягають 1,7 млрд на рік, практично 10 % світового обсягу. Це більше, ніж авіарейси та морські перевезення, разом узяті.

Шкода навколишньому середовищу завдається як при виробництві одягу, так і в процесі його носіння. Одне з головних джерел забруднення – це поліестер. Він давно обігнав бавовну та вовну як основу для текстильного виробництва і міститься практично у всіх предметах нашого гардеробу. Спортивний одяг, білизна, шуби зі штучного хутра, шовкові сукні – усе це поліестер, застосований у різноманітних формах. Одяг з поліестеру та інших синтетичних волокон є основним джерелом забруднення довкілля мікропластиком. При носінні та пранні синтетичні мікрОВОлокна з одягу потрапляють у ґрунтові води і далі – у Світовий океан, де становлять загрозу для життя морських мешканців. За різними оцінками, в океанах зараз знаходиться від 9,25 до 15,86 млн т мікропластику і щороку додається ще 0,5 млн т. З цієї кількості на текстиль припадає 35 %, що робить його найбільшим джерелом забруднення мікропластиком Світового океану.

За оцінками Міжнародного енергетичного агентства, пластик стане головним фактором зростання попиту на нафту в наступні двадцять років. У цифрах це відображається зростанням на 47 % світового виробництва поліефірного волокна в перспективі 10 років і збільшенням глобального ринку поліефірної пряжі зі \$106 млрд у 2022 р. до \$174 млрд у 2033 р., згідно з дослідженням міжнародного агентства Fact MR [1].

ЕКОЛОГІЧНА МОДА ЯК СУЧАСНИЙ ТРЕНД: МАТЕРІАЛИ, ТЕХНОЛОГІЇ, СТРАТЕГІЇ

Власне, такий стан речей змусив модні імперії переосмислити свою діяльність, змінювати підходи, залучити науковців, щоб мода, насамперед як індустрія, стала відповідальною, ощадною, свідомою. Сучасний світ потребує нового погляду на моду та споживання. Сьогодні, коли Земля страждає від забруднення та виснаження ресурсів, еко-

логічна мода стає найважливішим трендом, це відповідальний вибір, що впливає на збереження природних багатств та здоров'я людей.

У всьому світі щосекунди на звалищі викидають або спалюють один сміттевоз із текстильними відходами. Ця величезна кількість «сміття» створюється компаніями швидкої моди, які щотижня запускають модні тенденції та доповнюють їх неякісними дешевими продуктами. На противагу цьому факту стійка (стала) мода зосереджується на якісному одязі з довговічних матеріалів.

Стала мода – це всеохоплюючий термін, що описує продукти, процеси, дії та учасників (політики, бренди, споживачі), які прагнуть створити індустрію моди з нейтральним викидом вуглецю, засновану на рівності, соціальній справедливості, благополуччі тварин та екологічній цілісності [5].

Стала мода складається:

- з місцевого виробництва;
- прозорості ланцюга поставок;
- прозорості робочих процесів та сировини;
- екологічних матеріалів та сировини;
- безпечних умов праці та справедливої заробітної плати.

Екологічна мода – це не просто одяг з натуральних матеріалів, а й цілий етичний підхід до процесу його створення. Вона враховує екологічну природу матеріалів, а також умови праці та добробут робітників. Споживання екологічної моди стає важливим кроком до збереження природних ресурсів та зниження впливу текстильної промисловості на навколишнє середовище. Нині цей тренд підтримують модні будинки і дизайнери усього світу, зокрема України.

Речі можна віднести до даної категорії, якщо при виготовленні дотримано один або кілька наступних принципів:

- етичне ставлення до тварин. Убивати звірів, птахів чи комах заради шатів – злочин. Екологічний одяг виключає використання хутра, натуральної шкіри, деяких видів шовку, слонової кістки, китового вуса й мохеру;

- дбайливе використання природних ресурсів. Приміром, на «брудних» виробництвах бавовни в бідних країнах витрачається стільки водних запасів, що вистачило б для споживання кількох міст. Крім водних, ідеться про економію земельних і лісових ресурсів;

- відсутність шкоди для здоров'я людини. У масовому виробництві тканин застосовується величезна кількість канцерогенів, пестицидів, шкідливих барвників, штучних смол. Вони не тільки забруднюють ґрунт і воду, а й залишаються на готових виробах, а отже, проникають у шкіру. Екологічний одяг шиється тільки з тих матеріалів, які не піддавалися хімічній обробці. Це лише натуральні тканини, барвники та продукти органічного землеробства;

Іл. 1. Штучний шовк

- вторинна переробка сировини. Кросівки відомих марок виготовляються з океанічного сміття, теплий одяг – з відходів виробництва, фліс – з пластикової вторсировини;

- принцип справедливого ставлення до всіх сторін виробничого процесу [6].

Одяг, що його магазин продає під назвою «екологічний», не може шкодити ні людині, ні природі. У процесі вирощування сировини виключено використання хімікатів. Вовняні волокна беруться у тварин, які харчуються натуральними кормами. Виробництво органічного одягу набирає обертів. Усе більше відомих марок включає «зелені» лінійки у свої колекції. Ці речі виготовляються з екологічно чистих матеріалів. Їх джерелом є давно відомі у виробництві натуральні волокна. Технологічним нововведенням стало використання простих рослин, поширених у всьому світі. Кропива, бамбук, коноплі, водорості, кукурудза, евкالیпт тепер не тільки сировина для харчової й косметичної продукції, а й основа майбутнього гардеробу.

У виробництві взуття та аксесуарів замість натуральної шкіри застосовують відходи вторинної переробки. Екошкіра має безліч позитивних характеристик, кросівки або черевики з неї довго носяться, гарні та зручні. Трендові аксесуари виготовляються строго з натуральних матеріалів, за умови, що це не шкодить екосистемі. Найчастіше зустрічаються вироби з пряжі, органічного текстилю (наприклад мішковини), дерева, соломки, каменів, смоли, переробленого паперу.

Іл. 2. Веганська шкіра

Для того щоб бути «відповідальною та сталою», індустрія моди розробила відповідні стратегії, кожна з яких охоплює окремих сегмент діяльності: сировина для матеріалів; самі матеріали; технології оброблення матеріалів; технології виготовлення тканих і нетканих матеріалів, їх упорядкування; екотехнології пошиття (виготовлення) вже безпосередньо одягу; технології перероблення ношеного чи непроданого одягу; технології утилізації тощо.

До найпоширеніших матеріалів, що застосовуються в екомоді, відносять:

- органічну бавовну – вирощується без використання хімічних добрив та пестицидів, гіпоалергенна, м'яка, дихаюча;

- льон – виготовляється з рослини льону, міцний, чудово зберігає форму, приємний на дотик;

- коноплю – це матеріал, який використовували у ткацтві ще наші предки. Волокна цієї рослини здатні поглинати вологу вчетверо більше за власну вагу, а завдяки пористій структурі й антибактеріальним властивостям одяг з конопель перешкоджає появі неприємного запаху. Сама рослина потребує меншої кількості хімікатів і води, тому на екологічних фермах коноплю вирощують за допомогою дощової води. Проте в коноплі є особливість: її волокна довші та жорсткіші за бавовну, з ними важче працювати. Тому деякі виробники експериментують і створюють суміші – так звану бавовняну коноплю;

- вовну – отримується з вовни овець, тепла, м'яка, чудово зберігає тепло;

- штучний, або павуковий шовк, аналогічний натуральному за міцністю, зносостійкістю й еластичністю. Існують різні технології виробництва цього різновиду шовку, з останніх – тканина, в основі якої є дріжджі, ферментовані в цукрі та воді. Павуковий шовк хороший тим, що є антиалергенним, приємним на дотик і безпечним в утилізації (іл. 1);

- веганська шкіра. Два підприємці з Мексики – Адріані Лопесі Веларде та Марті Касарез – розробили технологію перетворення кактусів на веганську шкіру «Desserto». Така «шкіра» дуже стійка, м'якіша, в порівнянні з класичною, і підходить для виготовлення як одягу, так і аксесуарів (іл. 2);

- тенсел – відносно новий матеріал, який виготовляють з волокон ліоцелу. Для цього використовують стружку австралійського евкالیпту, яку

Іл. 3. Тенсел

розмочують у спеціальному органічному розчині, а потім витягують у тонкі довгі волокна. Під час оброблення деревини евкаліпту не виділяються шкідливі продукти розпаду, а органічні розчинники відновлюються та піддаються повторному використанню, що гарантує замкнутість системи. Сам тенсел приємний на дотик, прохолодний і добре вбирає вологу без змочування поверхні волокна (іл. 3);

- перероблена нейлонова пряжа. Нові методи виробництва перетворюють пластик і поліефірні відходи на нові волокна. Для цього, наприклад, пляшки змішуються з відходами поліестеру, перетворюються на дрібну стружку, яку потім розплавляють і витягують у нитки. Готові волокна нагрівають, доки вони не відновлять своєї еластичності. Далі такі волокна часто змішують з бавовною чи еластаном – залежно від моделі одягу. На все виробництво такої сировини йде близько двох тижнів. Продукт має такі самі властивості, що й «звичайний» одяг з нового еластану, – м'який, водостійкий і зберігає тепло (іл. 4).

Для екологічного дизайну характерні незвичні підходи у виготовленні речей. **Апсайклінг** та **кастомізація** – це трансформація старого одягу в новий. На відміну від повного перероблення вторсировини у щось нове, апсайкл іде менш радикальним шляхом. Він пропонує змінити функцію

Іл. 4. Перероблена нейлонова пряжа

Іл. 5. Приклад кастомізації

Іл. 6. Робота дизайнерки Ксенії Шнайдер

Іл. 7. Бренд «Oversized Studio»

предмета без промислового перероблення. Наприклад, старі джинси можуть стати сумкою, а куртку можна доповнити латками, нашивками чи перетворити на кастомізовану жилетку. Це не лише мінімізує відходи й економить ресурси, а й створює психологічний ефект нової речі (іл. 5–7). У світі нині дуже багато незвичайних прикладів апсайклінгу: бренд «Rising Tide Fair Trand», що шиє сумки зі старих сарі, «From Somewhere», які створюють неймовірні сукні з обрізків та клаптиків [4].

Подібним до попередньої техніки є напрям **ресайклінг**. Старий одяг не перешивають, а розщеплюють до початкової сировини, з якої потім виробляють нові речі. Одними з перших технологій почали застосовувати в Armani Jeans у 1995 р., створивши «recycling-denim» джинси, які навіть виставлялись у міланському Інституті науки й технологій. Також цікавий приклад – взуття бренду «Patagonia», для якого компанія зібрала і переробила близько 49 млн корків з-під алкогольних напоїв (іл. 8–9).

Технологія безвідходного виробництва «**Zero Waste**» (дослівно – нульові відходи) передбачає, що дизайнери та швачки використовують технології крою, які дозволяють застосувати все полотно без залишків. У Zero Waste Fashion використовується технологія «**DPOL**» (Direct Panel on Loom), винайдена індійським технологом Сіддхартхою Упадх'я:

Іл. 8. Сумка з гумових камер (дизайнер Катя Вернер)

Іл. 9. Сумка з переробленої деревини (дизайнер Норберт Еттль)

Іл. 10. «Воцанка» як альтернатива пластикових емностей для зберігання

станок плете тканину відповідно до заданого на комп'ютері шаблону, тобто виробляються вже готові деталі, які потім просто зшиваються, без відходів-обрізків (іл. 10–11).

Існує такий напрям, як «trade-in»: великі бренди запускають виробництво зі старих моделей одягу або з матеріалів вторинної переробки. Акцію «Bring it» з 2013 р. проводить компанія H&M, збираючи старі моделі одягу. Кожен, хто приніс речі, – отримував знижку, а весь зданий одяг бренд відправляв на вторинну переробку. За час проведення кампанії H&M зібрали близько 40 тис. т одягу, а нині 20 % виготовлених речей компанії піддаються вторинній переробці.

ЕКОЕКСПЕРИМЕНТИ В ГАЛУЗІ ВЕСТИМЕНТАРНОЇ МОДИ

У сучасному світі, де слова «екологія» та «стиль» постійно пов'язані, екологічні аксесуари залишаються не тільки сучасним вибором, а й, зокрема, елементом відповідального споживання. Відомі світові бренди та дизайнери і створюють екологічний одяг, і до того ж експериментують в області вестиментарної моди. Дизайнери не зупиняються на взутті чи капелюшках, а виготовляють екоаксесуари: окуляри, прикраси, ремені, годинники тощо, при цьому використовуючи екологічно чисті матеріали або вторсировину: соломку, фетр, деревину чи перероблений пластик. Це символ готовності

Іл. 11. Шопер – альтернатива пластиковим пакетам

брати на себе відповідальність за власний вибір та вплив на навколишнє середовище. Основним принципом екологічних аксесуарів є використання відновлюваних матеріалів: деревина, рецикльовані метали та інші природні матеріали входять до їх складу, надаючи кожному виробу особливий характер та неповторний вигляд. Це дозволяє не лише виглядати елегантно, а й бути впевненими у тому, що вибір – за збереження природи.

Аж до XVIII–XIX ст. плетеними кошиками користувалися лише селяни чи прислуга, згодом аксесуар став використовуватися як коробка для рукоділля. Лише у 1950-ті рр. солом'яна сумка, як і капелюх, викликали інтерес у модельєрів та модниць. Капелюх – аксесуар, котрий не просто захищає від сонця в спекотні дні, а й є частиною стильного образу. Різний вигляд капелюшків робить їх неповторними, особливими, елегантними. Такої ж думки дотримується бренд «Super Duper Hats», що створює високоякісні капелюхи у найкращих італійських традиціях. Дизайнери бренду «Super Duper Hats» для виготовлення капелюхів використовують високоякісні екологічні матеріали, а також застосовують техніку для збереження природних ресурсів. Матео Джіолі та Вероніка Корнакіні надихаються природою, сільською місцевістю, краєвидами Флоренції, у роботі модельєри дуже уважні до деталей, і це стосується не лише якості виконаної роботи, а й декоративних елементів, що гармонійно складають на капелюшках композиції. Матеріал, з якого виготовляються головні убори, – 100 % ор-

ганічна сира бавовна, а як барвники використовуються куркума, індиго, бразильське дерево, ревінь та алое.

«Ochis» – український свідомий бренд, який створює окуляри з екологічних матеріалів. У 2018 р. він вибрав кавову вторсировину, оскільки її дуже багато і вона має приємний запах, серед інших натуральних компонентів – біополімери на рослинній основі та льон. Дизайнери розробили технологію з нуля та постійно вдосконалюють. Ще один бренд окулярів, «VENTO», виготовляє свою продукцію з екологічних матеріалів, окуляри виготовляються з якісного екологічного пластмасового матеріалу Tr90 – це останнє удосконалення полікарбонату, який використовується у виробництві окулярів. Він вирізняється високою гнучкістю і міцністю в порівнянні зі звичайним полікарбонатом. Сонцезахисні окуляри – гарний та необхідний аксесуар для завершення образу.

Найбільше «екологічних» експериментів відбулось із взуттям. Один з найвідоміших прикладів еко-свідомих брендів – лідер спортивного одягу «Adidas». Бренд знижує негативний вплив свого виробництва на навколишнє середовище і створює продукти, які дарують нове життя пластиковому сміттю. У співпраці з «Parley for the Oceans» був розроблений 3D-концепт кросівок з пластику та представлений ООН у Нью-Йорку 2015 р. Верх моделі зшитий з волокна, для виробництва якого використали перероблений морський пластик, отриманий із залишків рибальських сіток. Після цього була розпочата ціла кампанія з виготовлення екологічних кросівок. На додачу до інноваційного методу виробництва кросівок, бренд мотивує людей долучатися до процесу їх перероблення та виготовлення з них нового взуття. Для популяризації екологічного бачення серед людей, залучають відомих спортсменів, співаків, світових дизайнерів, популярні компанії. Adidas підтримує і заохочує нові екологічні напрями, а саме: серію килимків Stripped Down Stripes зі старих зношених кросівок Adidas, створення купальників з рибальських стрічок.

Відома спортивна компанія «Reebok» намагається забезпечити сталий розвиток у спортивній галузі та значно впливати на збереження навколишнього середовища. Американський бренд став ініціатором виробництва кросівок на рослинній основі, а саме використання бавовни та кукурудзи. Верх екологічного взуття вироблено зі 100 % органічної бавовни, а для підошви застосовано кукурудзяний продукт та касторову олію. Гнучкий текстиль для взуття отримують з евкаліпту. Варто зауважити, що всі використовувані матеріали для виготовлення кросівок – поновлюються, тому не шкодять екології планети. Дана модель сертифікована міністерством сільського господарства США як така, що зроблена на 75 % з біоматеріалів.

Французький бренд «Veja» презентував «веганські» кеди з залишків кукурудзи. Взуття виготовлено з біологічно розкладаного матеріалу, який

вироблений на 50 % з кукурудзяних відходів. Мало хто знає, але «Veja» п'ять років працювала над революційним матеріалом для взуття. Це повноцінний екологічний заміник шкіри, який слугуватиме споживачу довго і не буде шкодити нашій планеті.

Ще один бренд взуття для активного відпочинку, «Merrell», пропонує ековзуття для чоловіків та жінок. Колекція «Gridway» відповідає сталому розвитку та модним тенденціям 2022 р. На противагу fast fashion, бренд скерований на довге користування його продукцією. Також у колекції «Merrell» представлено багато моделей взуття для туризму та активних видів спорту.

Яскравий приклад ековзуття – еспадрильї, що увійшли в моду ХХ ст. завдяки Іву Сен-Лорану. Джутова підошва також ефектно виглядає у моделях з платформною.

ВИСНОВКИ

Отже, екологічна продукція в індустрії моди і краси повинна виготовлятися за допомогою спеціальних технологій з натуральних, екологічних речовин, з мінімальною витратою ресурсів і легко піддаватися утилізації. Фешн-індустрія вважається однією з найбільш забруднюючих галузей економіки, саме тому її основними мотивами створення екопродукції є наступні переваги:

- екологічність;
- довговічність і багаторазове використання;
- різноманітність дизайну і стилю;
- ефективний рекламний інструмент;
- економія ресурсів.

Відповідно до цих переваг відомі дизайнери та світові бренди почали експериментувати і в області аксесуарів та доповнень. Дизайнери не зупинилися на виготовленні екологічного одягу, а пішли набагато далі, експериментуючи з дизайном взуття, сумок, капелюхів, аксесуарів і навіть ювелірних виробів, таким чином зберігаючи ресурси нашої планети. ♦

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вчені заявили про шкоду fast fashion для навколишнього середовища. *Unian* : інформаційне агентство. 08.04.2020. URL: <https://www.unian.ua/ecology/10950947-vcheni-zayavili-pro-shkodu-fast-fashion-dlya-navkolishnogo-seredovishcha.html> (дата звернення : 12.07.2023).
2. Гахова А. Ю. Дизайн екологічного одягу: генеза, концепції, новації : автореф. дис. ... д-ра філософії (Ph.D) : спец. 022 «Дизайн» / ХДАДМ. Харків, 2021. 17 с.
3. Лагода О. Естетичний дискурс дизайну: проблематизація, маніфестація, репрезентація. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Вип. 40. Т. 2. С. 51–56. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/40-2-8>
4. Одяг з екологічного майбутнього, який він? *Village Special*. 27.04.2021. URL: <https://www.village.com.ua/village/service-shopping/specials-style/310213-levis> (дата звернення : 12.07.2023).
5. Походенко К. Р. Стала мода як предмет наукових досліджень. *Вісник КНУКіМ*. Серія : Мистецтвознавство. 2021. Вип. 45. С. 249–256. DOI : <https://doi.org/10.31866/2410-1176.45.2021.247403>
6. Тимошенко О., Коцюбівська К. Формування екоконцепцій у сфері сучасної індустрії моди. *Бізнес Інформ*. 2021. № 5. С. 273–280. DOI : <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-5-280>
7. Тканко З., Тканко О. Екологічний дизайн в індустрії моди початку ХХІ ст. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. 2019. Вип. 39. С. 161–169.
8. Ушакова Ю. Культурные коды вестиментарной моды. *Докса*. 2015. Вип. 2(24). С. 272–281.
9. Чуприна Н. В. Ресурсозбереження як принцип розробки екологічно орієнтованого модного одягу в індустрії моди. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну*. 2014. № 5(79). С. 219–225.
10. Barthes R. *Système de la mode*. Paris: Éditions du Seuil, 1967. 328 p.
11. Ecodesign and initiatives of sustainable development in the dimension of passion of artistic and design creativity / O. Lahoda, M. Tokar, V. Hurdina, B. Bondarenko, I. Ieremenko. *Amazonia Investiga*. 2023. No. 12(65), 212–218. DOI : <https://doi.org/10.34069/AI/2023.65.05.20>
12. Van der Ryn S., Cowan S. *Ecological Design*. 10th anniversary ed. Washington ; Covelo ; London : Island Press, 1996. 201 p.

REFERENCES:

1. *Vcheni zaiavyly pro shkodu fast fashion dlia navkolyshnoho seredovyscha* [Scientists have declared the harm of fast fashion to the environment]. (2020, April 8). *Unian*. Retrieved 2023, July 7 from <https://www.unian.ua/ecology/10950947-vcheni-zayavili-pro-shkodu-fast-fashion-dlya-navkolishnogo-seredovishcha.html>. [In Ukrainian].
2. Hakhova, A. Yu. (2021). *Dyzayn ekolohichnoho odyahu: geneza, kontseptsii, novatsii* [Eco fashion design: genesis of the historical aspects, concepts, novations]. (Unpublished PhD thesis). Kharkiv State Academy of Design and Arts, Kharkiv. [In Ukrainian].
3. Lahoda, O. (2021). *Estetychnyi dyskurs dyzainu: problematyziatsiia, manifestatsiia, reprezentatsiia* [Aesthetic discourse of design: problematization, manifestation, representation]. *Humanities science current issues*, 40(2), 51–56. doi: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/40-2-8> [In Ukrainian].
4. Village Special. (2021, April 27). *Odiagh z ekolohichnoho maibutnoho, yakyyi vin?* [Clothing from the ecological future – what is it like?]. Retrieved from <https://www.village.com.ua/village/service-shopping/specials-style/310213-levis>. [In Ukrainian].
5. Pokhodenko, K. R. (2021). *Stala moda yak predmet naukovykh doslidzhen* [Sustainable fashion as a subject of scientific research]. *Bulletin of KNUKIM. Series in Arts*, 45, 249–256. doi: <https://doi.org/10.31866/2410-1176.45.2021.247403> [In Ukrainian].
6. Tymoshenko, O. & Kotsiubivska, K. (2021). *Formuvannia eko-kontseptsii u sferi suchasnoi industrii mody* [Formation of Eco Concepts in Modern Fashion Industry]. *Business Inform*, 5, 273–280. doi: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-5-280> [In Ukrainian].
7. Tkanko, Z. & Tkanko, O. (2019). *Ekolohichniy dyzain v industrii mody pochatku XXI st.* [Ecological design in fashion industry at the early 21st cen.]. *Bulletin of Lviv National Academy of Arts*, 39, 161–169. [In Ukrainian].
8. Ushakova, Yu. (2015). *Kulturnye kody vestimentarnoy mody* [Cultural codes of vestimentary fashion]. *Doksa*, 2, 272–281. [In Russian].
9. Chuprina, N. V. (2014). *Resursozberezhennia yak pryntsyp rozrobky ekolohichno oriientovanoho modnoho odiahu v industrii mody* [Resource-saving as an elaboration principle of ecologically oriented fashionable clothes in fashion industry]. *Bulletin of the Kyiv National University of Technologies and Design*, 5(79), 219–225. [In Ukrainian].
10. Barthes, R. (1967). *Système de la mode*. Paris: Éditions du Seuil. [In French].
11. Lahoda, O., Tokar, M., Hurdina, V., Bondarenko, B., & Ieremenko, I. (2023). Ecodesign and initiatives of sustainable development in the dimension of passion of artistic and design creativity. *Amazonia Investiga*, 12(65), 212–218. doi: <https://doi.org/10.34069/AI/2023.65.05.20>
12. Van der Ryn, S., Cowan, S. (1996). *Ecological Design* (10th ed.). Washington; Covelo; London: Island Press.

DOI 10.61993/2786-7285.2024.01.01

Victoria BUDIAK, Tetiana YERMAKOVA, Maryna TOKAR
THE ATTRACTIVENESS OF “THE ECOLOGICAL” IN MODERN FASHION EXPERIMENTS:
A DISCURSIVE STUDY

The article explores the concept of ecological design and its role in contemporary fashion. “Eco-fashion” is a relatively new term in the industry, referring to clothing made from environmentally friendly materials grown without harmful chemicals or fertilizers. The labels “100% Natural”, “Eco-Friendly”, “Green” attract consumers who prioritize their health and seek to minimize their impact on the environment.

The article argues that the relevance of this topic is driven by several key factors, including environmental protection and conservation, the use of natural materials and dyes, zero-waste production, and the principles of limited consumption and wardrobe minimization. The concept of “vestimentary fashion” is introduced, highlighting its connection to ecological design. The relevance of eco-design in the global fashion industry is examined through the examples of vestimentary fashion. An analysis of the leading designers and brands reveals a growing trend of dedicated “eco-collections.” These collections feature garments made from undyed and untreated natural fabrics, with buttons, fasteners, hooks, and other details crafted from sustainable materials such as bone, mother-of-pearl, metal, and wood. The article also highlights “conscious” design methods employed by both international and Ukrainian fashion designers. Furthermore, the distinction between fast and sustainable fashion is explored, outlining the defining characteristics of the latter and the primary approaches to the implementation of ecological design. The study identifies fabrics and materials most aligned with the principles of eco-design, which are increasingly favored by contemporary fashion designers. Ultimately, the article outlines the issue of eco-fashion as a promising direction for enhancing personal well-being, preventing ecological crises, and improving management practices within the light industry sector.

KEYWORDS: ecology, design, fashion industry, clothing fashion, accessories, wardrobe

Стаття надійшла до редакції: 28.02.2024

Прийнята до публікації: 05.04.2024

Дата публікації: 29.04.2024

© Будяк В., Єрмакова Т., Токар М., 2024

Ця робота ліцензується відповідно до
Creative Commons Attribution 4.0 International License